

บทที่ 17

ลักษณะกลุ่มผลประโยชน์ไทย

1. นำบท

กลุ่มผลประโยชน์ในประเทศไทยมักเป็นรูปขบวนการที่ก่อตั้งเป็นสมาคม¹ ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็นรูปของสมาคมที่ผูกพันอยู่กับอดีต สมาคมเพื่อบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะ สมาคมทางศาสนา เช่นพุทธสมาคม หรือสมาคมทางด้านวิชาชีพ แต่ที่สำคัญและมีประสิทธิภาพมากที่สุด คือสมาคมการค้าเพื่อการร่วมมือระหว่างพ่อค้าทั้งหลาย เป็นสมาคมที่มีอิทธิพลต่อฝ่ายรัฐบาลต่อหน่วยงานของรัฐ ต่อเศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสมาคมการค้าของชาวจีน

ในการศึกษากลุ่มผลประโยชน์ของไทยนี้ จะไม่นับกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง โดยจะแบ่งศึกษาออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่หนึ่งเป็นเรื่องความเป็นมาของกลุ่มผลประโยชน์ของไทย ตอนที่สองเป็นเรื่องการแบ่งประเภทของกลุ่มผลประโยชน์ในไทย ตอนที่สามจะเป็นการศึกษาถึงบทบาทและอิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ของไทย

2. พัฒนาการกลุ่มผลประโยชน์ของไทย

การเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการของกลุ่มผลประโยชน์ของไทยนั้น ค่อนข้างจะเป็นไปในรูปของการค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากอุปนิสัยของคนไทยนั้นการรวมตัว หรือวัฒนธรรมการรวมตัวนั้นขาดหายไป ดังนั้น การรวมตัวเป็นรูปแบบของกลุ่มองค์การสมัยใหม่จึงเกิดขึ้นช้า ส่วนใหญ่นั้นคนไทยมักให้ความสำคัญในเรื่องปัจเจกชนนิยม (Individualism) มากกว่า ซึ่งอาจเป็นผลเสียเนื่องมาจากการที่กลุ่มสมาคมต่าง ๆ ไม่ได้ให้ผลตอบแทนที่รวดเร็วทันใจนั่นเอง อย่างไรก็ตาม พัฒนาการของกลุ่มต่าง ๆ ของไทยก็น่าที่จะแบ่งได้ออกเป็น 3 ช่วงเวลาได้คือ ก่อนการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง พ.ศ. 2475 จาก พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2516 และจาก พ.ศ. 2516 ถึงปัจจุบัน

2.1 ก่อนการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2475

ลักษณะของกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นองค์กรตัวแทนของกลุ่มอาชีพ เช่น กรรมกรนั้นเกิดขึ้นแล้ว ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวยังเป็นประเทศเกษตรกรรม คือเศรษฐกิจ

¹สมาคม (Associations) คือองค์การที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองความต้องการ หรือเพื่อจุดมุ่งหมายของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ยังเป็นแบบที่ต้องพึ่งการเกษตรอยู่ การก่อตั้งกลุ่มเพื่อดูแลผลประโยชน์ของผู้ใช้แรงงานในรูปแบบของสมาคมลูกจ้าง คือ กลุ่มคนงาน รถรางตั้งเมื่อ พ.ศ. 2440 จุดประสงค์เพื่อรักษามลประโยชน์ของผู้มีอาชีพขั้รถราง นอกจากนี้ยังมีกลุ่มของกรรมกรคนจีนที่ตั้งขึ้นเพื่อให้สวัสดิการแก่สมาชิก กรณีพิพาทระหว่าง นายจ้างกับลูกจ้างมีน้อยมาก เนื่องจากสมาคมหรือองค์การลูกจ้างในครั้งนั้นไม่ได้รับสิทธิหรือความคุ้มครองจากรัฐในการเจรจาต่อรองกับนายจ้าง หรือในการนัดหยุดงาน

สหภาพกรรมกรจีนโพ้นทะเล (Oversea Chinese Labor Union of Thailand) ถือได้ว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์ฝ่ายผู้ใช้แรงงานแห่งแรกของไทย โดยที่การก่อตั้งครั้งแรก กระทำในนามของสมาคมอุตสาหกรรมและพาณิชย์เมื่อปี พ.ศ. 2450 มีการเปลี่ยนชื่อเมื่อปี พ.ศ. 2467 จุดประสงค์เฉพาะของกลุ่มก็คือเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในกรณีเกิดการเจ็บไข้ได้ป่วย ชราภาพ ถึงแก่กรรม หรือเมื่อเกิดภัยพิบัติ ปัจจุบันมีสมาคมในลักษณะนี้เกิดขึ้นหลายสมาคม

2.2 หลังการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2516

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ก็มีการรวมตัวกันในลักษณะของกลุ่มผลประโยชน์ด้านอาชีพ อีกทั้งฝ่ายรัฐบาลก็ได้มีการตรากฎหมายอนุญาตให้มีการก่อตั้งสมาคมกรรมกรได้ คือประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 องค์การของกลุ่มผลประโยชน์ที่จัดตั้งก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นของบรรดาฝ่ายลูกจ้างทั้งสิ้น ได้แก่องค์การกรรมกร 3 องค์การคือ²

1. สหภาพกรรมกรกลาง (Central Labor Union) ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2490 สมาชิกมีทั้งคนไทยและคนจีนจำนวนประมาณ 700,000 คน โดยมีสมาคมประเภทต่าง ๆ เข้าเป็นสมาชิก 51 สมาคม เช่น สมาคมคนงานรถไฟ สมาคมกรรมกรโรงสีข้าว สมาคมโรงเลื่อยจักร

2. สหภาพกรรมกรชาติไทย (Thai National Trade Union Congress) ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2491 โดยมีจุดประสงค์ที่จะแยกกรรมกรที่เป็นคนไทยและกรรมกรคนจีนออกจากกัน สหภาพกรรมกรชาติไทยเป็นสมาชิกของสมาพันธ์สหภาพแรงงานเสรีระหว่างประเทศ (International Confederation of Free Trade Unions) และเป็นสมาชิกขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization : ILO) สหภาพกรรมกรชาติไทยนี้มีสมาคมกรรมกร 60 แห่ง เข้าเป็นเครือสมาชิก โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ การจัดสวัสดิการกรรมกร

²ดร. บรรพต วีระดิษฐ์ และสุจุม นวดตกุล, *รัฐศาสตร์ทั่วไป* (PS 103) (พระนคร โรงพิมพ์สุริยสภา ฉาดหัวว่า พ.ศ. 2515) หน้า 434.

3. สมาคมคนงานเสรีแห่งประเทศไทย (Free Trade Association of Thailand) เป็นองค์การกลุ่มผลประโยชน์ก่อตั้งเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2497 จุดประสงค์สำคัญคือเพื่อต้องการทำลายสหภาพกรรมกรกลาง สมาคมคนงานเสรีแห่งประเทศไทยมีสมาชิกที่เป็นทั้งคนไทย และที่เป็นคนจีนประมาณ 14,000 คน สมาคมนี้ได้สลายตัวลงในปี พ.ศ. 2500

ฐานะของสมาคมลูกจ้างต่าง ๆ ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในสภาพที่อ่อนแอ เนื่องจากมิได้ดำเนินงานโดยตนเอง แต่มีหลักทางการเมืองหนุนอยู่เป็นประการแรก ในประการที่สองกิจการไม่สามารถขยายตัวออกไปยังต่างจังหวัด เนื่องจากทั้งสมาชิกและผู้นำในกลุ่มขาดความเข้าใจในอุดมการณ์และบทบาทของสมาคม อีกทั้งยังขาดกำลังทรัพย์ที่จะสนับสนุนค่าใช้จ่ายของกิจการ

2.3 พ.ศ. 2516 ถึงปัจจุบัน

เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ได้มีกลุ่ม นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชน ได้รวมกลุ่มกันเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ที่เป็นประชาธิปไตยจากรัฐบาลของจอมพลถนอม กิตติขจร จำนวน 13 คน แต่ก็ถูกทางการจับกุม ในข้อหาการกระทำอันเป็นภัยต่อความสงบสุขของประชาชน ตามมาตรา 17 ของกฎหมายสูงสุดขณะนั้น ซึ่งต่อมาก็ได้มีนักเรียน นิสิต นักศึกษา ทุกสถาบันร่วมชุมนุมต่อต้าน และคัดค้านการกระทำของรัฐบาล และยื่นคำขาดให้รัฐบาลปล่อยผู้ต้องหาทั้ง 13 คน แต่รัฐบาลไม่ตกลง ในที่สุดการชุมนุมใหญ่ก็เกิดขึ้น มีการปะทะกันระหว่างผู้คัดค้านกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ จนกระทั่งรัฐบาลลาออก และมีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ นับเป็นการเริ่มต้นยุค ประชาธิปไตยเป่งบาน

ในส่วนของกลุ่มผลประโยชน์นั้น หลังจากที่ไม่ค่อยจะได้แสดงบทบาทมานาน ก็เริ่มมีบทบาท มีการเคลื่อนไหว มีการก่อตั้งเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากมาย ทุกสาขาอาชีพ เมื่อมีการก่อตั้งก็มีการดำเนินกิจกรรม เช่น การเรียกร้องสิทธิตามกฎหมาย การนัดหยุดงาน การประท้วง นอกจากนั้น รัฐบาลก็ได้ตรากฎหมายและประกาศใช้พระราชบัญญัติ แรงงาน-สัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ขึ้น เพื่อรองรับปัญหาด้านแรงงานที่จะเกิดขึ้น

กล่าวกันว่าเป็นช่วงเวลาที่ยังคมไทยได้ประโยชน์จากการก่อตั้งกลุ่มผลประโยชน์มากที่สุด

3. ประเภทของกลุ่มผลประโยชน์

ในการจำแนกประเภทของกลุ่มผลประโยชน์ในประเทศไทย อาจแบ่งได้ในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น

จุดประสงค์/สาเหตุ
มาตุภูมิ
อาสาสมัคร

ลักษณะกิจกรรม

เกษตรกร

อาชีพธุรกิจ

สังคม

3.1 การจำแนกประเภทตามจุดประสงค์หรือสาเหตุ

ในการจัดแบ่งโดยการยึดหลักของจุดประสงค์ หรือสาเหตุแห่งการรวมเป็นกลุ่ม อาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ³

3.1.1 *กลุ่มมาตุภูมิ* กลุ่มผลประโยชน์ประเภทนี้อาจกล่าวได้ว่าแทบจะไม่มีบทบาทในทางการเมืองเลย เพราะการรวมกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่ก็เพื่อจุดประสงค์ส่งเสริมความสามัคคีเผยแพร่อิทธิพลของกลุ่ม เช่น สมาคมชาวเหนือ สมาคมนักเรียนเก่า ฯลฯ

3.1.2 *กลุ่มอาสาสมัคร* เป็นกลุ่มหรือองค์การที่รวมกันโดยความสมัครใจในอันที่จะส่งเสริมหรือกระทำการใดกิจการหนึ่ง การรวมอาจจะเป็นการรวมกันอย่างถาวรในรูปสมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์ หรือเพื่อดูแลการเลือกตั้งให้บริสุทธิ์ เช่นกลุ่มนิสิตอาสาสมัครสังเกตการเลือกตั้ง

3.1.3 *กลุ่มอาชีพ* เป็นกลุ่มหรือองค์การที่มีเป้าหมายหลักคือการประกอบธุรกิจการค้า หรือรับจ้างทำงานประเภทเดียวกัน เช่น สมาคมผู้ประกอบการขนส่ง สมาคมพ่อค้าข้าว หรือสมาคมธนาคาร

3.2 การจำแนกประเภทตามลักษณะของกิจกรรม

ประเภทของกลุ่มผลประโยชน์ของไทยตามลักษณะกิจกรรมมี 3 ชนิด คือ⁴

3.2.1 *กลุ่มทางเกษตรกรรม* ได้แก่กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ การประมง รูปของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมานั้นมีอยู่หลายรูปด้วยกันคือ เป็นกลุ่ม เป็นสมาคม และเป็นสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ เช่นกลุ่มชาวนา สหกรณ์ประเภทต่าง ๆ

3.2.2 *กลุ่มทางอาชีพธุรกิจ* ได้แก่กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสาขาอาชีพ และธุรกิจต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะมีขึ้นในเมืองหลวง และตามเมืองใหญ่ ๆ เท่านั้น ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาวจีน

³ดร. บรรพต วีระชัย, เพิ่งอ้าง, หน้า 418-421

⁴แสวง รัตนมงคลมาต, "กลุ่มอาชีพ" ใน *ศัพท์การเมือง* ช็อนนินด์ สมุทรวณิช เศรษฐพร สุศรีพิทักษ์ และแสวง รัตนมงคลมาต โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช พ.ศ.2518 หน้า 215

3.2.3 *กลุ่มทางสังคม* ได้แก่กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสังคมต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่อย่างมากมายหลายชนิด ทั้งในลักษณะงานทางสังคมเฉพาะกลุ่ม และงานสวัสดิการทางสังคมด้วย เช่น กลุ่มสตรี สมาคมชาวจังหวัดต่าง ๆ สมาคมศิษย์เก่าและมูลนิธิต่าง ๆ

3.3 *สรุปประเภทของกลุ่มผลประโยชน์ไทยปัจจุบัน*

หากจะมีการแบ่งประเภทของกลุ่มผลประโยชน์ของไทยในปัจจุบันแล้ว ก็อาจแยกได้โดยพิจารณาจากจุดประสงค์หรือสาเหตุและกิจกรรมเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือกลุ่มเศรษฐกิจ กลุ่มสังคม และกลุ่มโลกทัศน์

3.3.1 *กลุ่มทางเศรษฐกิจ* คือกลุ่มผลประโยชน์ด้านอาชีพไม่ว่าจะเป็นทางธุรกิจ อุตสาหกรรม หรือธุรกิจเกษตรกรรมภาคเอกชนหรือ ภาครัฐบาล

3.3.1.1 *กลุ่มทางอุตสาหกรรม*

ได้แก่กลุ่มผลประโยชน์ทางอาชีพด้านอุตสาหกรรมทั้งที่เป็นฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้าง

ก) *ฝ่ายนายจ้าง*

1. *หอการค้าไทย* เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ ช่วยกันทำนุบำรุงการค้าขายให้เป็นประโยชน์ต่อสมาชิก เพื่อเป็นตัวแทนให้แก่พ่อค้าไทย จัดทะเบียนเมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2476 ชื่อว่า หอการค้าสยาม (Siamese Chamber of Commerce) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนความรู้ ส่งเสริมการส่งออก ปลุกฝังให้คนไทยทำการค้าขาย หอการค้าสยามนี้ได้ยุติบทบาทลงในปี พ.ศ.2486 ส่วนหอการค้าไทยในปัจจุบันได้เริ่มก่อตั้งโดยพ่อค้าไทยเมื่อ พ.ศ.2489

2. *สมาคมพ่อค้าแห่งประเทศไทย* เป็นที่รวมของหอการค้า (Board of Trade) สมาคมการค้า บริษัทการค้าใหญ่ ๆ ในประเทศไทยไว้เกือบทั้งหมด เป็นองค์การทางการค้าที่เป็นทั้งของคนไทยและคนจีนครอบคลุมธุรกิจทุกแขนง มีสมาชิกสามัญเป็นหอการค้า 8 ราย ประเภทสมาคมการค้า 22 ราย ประเภทรัฐวิสาหกิจ 5 ราย ประเภทสหกรณ์ 5 ราย สมาชิกสมทบที่เป็นบริษัทห้างร้านเอกชนอีก 320 ราย⁵

⁵S.E. FINER, *Interest groups and The Political Process in great Britain in Interest groups on Four Continents* (Pittsburg USA 1951) pp. 117-124.

ข) ฝ่ายลูกจ้าง

1. สหภาพแรงงานทั่วไป เป็นกลุ่มผลประโยชน์ของผู้ใช้แรงงานที่เป็นของหน่วยธุรกิจเอกชน เช่น สหภาพโรงงานทอผ้า สหภาพโรงงานอุตสาหกรรม สหภาพลูกจ้างในโรงแรม

2. สหภาพแรงงานในรัฐวิสาหกิจ ได้แก่ สหภาพแรงงานลูกจ้างในสำนักงานองค์การรัฐวิสาหกิจ ซึ่งภายหลังที่ได้มีการตราพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518 และมีผลบังคับใช้เมื่อ 29 มีนาคม พ.ศ.2519 นั้น บรรดาผู้ใช้แรงงานในรัฐวิสาหกิจก็มีการตื่นตัวสำนึกในความรับผิดชอบในการรักษาผลประโยชน์ฝ่ายตน จึงทำการก่อตั้งสหภาพแรงงานขึ้น มีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 30-40 สหภาพ เช่น

- สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง
- สหภาพแรงงานรถไฟ
- สหภาพแรงงานการทำเรือ
- สหภาพแรงงานระดับกลางการประปานครหลวง

ลักษณะโครงสร้างสหภาพแรงงานเหล่านี้ เป็นแบบมวลชนมีสมาชิกเป็นจำนวนมาก สมาชิกมีความมั่นคงในอาชีพ การทำงานดีกว่าลูกจ้างในธุรกิจเอกชน แม้ว่าในธุรกิจเอกชนค่าตอบแทนจะสูงกว่า แต่ก็ด้อยกว่าในเรื่องสิทธิและสวัสดิการ

3.3.1.2 กลุ่มทางการเมืองเกษตรกรรม

ได้แก่กลุ่มผลประโยชน์ที่ถูกก่อตั้งขึ้นโดยชาวนา ชาวไร่ ผู้เป็นเจ้าของผลิตผลทางเกษตร การรวมกลุ่มของชาวนา ชาวไร่ ได้รับความสำเร็จเนื่องมาจากการตื่นตัวทางการเมืองหลัง 14 ตุลาคม 2516 โดยการถูกกระตุ้นให้เกิดความสำนึกในการรักษาผลประโยชน์ของชาวไร่ชาวนาซึ่งเป็นชนในสังคมไทยที่มีจำนวนมาก ร้อยละ 75 ของประชากรไทยทั้งหมด กลุ่มผลประโยชน์ของชาวนาชาวไร่ นับได้ว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ใหญ่และสำคัญมากกลุ่มหนึ่ง

- สหพันธ์ชาวนาชาวไร่
- สมาคมชลประทานราษฎร
- กลุ่มเกษตรกร
- สหกรณ์การเกษตรประเภทต่าง ๆ
- สมาคมชาวไร่อ้อย
- สมาคมชาวสวนลำไย
- สมาคมชาวสวนยาง

3.3.2 *กลุ่มทางสังคม* คือ กลุ่มผลประโยชน์ที่ปฏิบัติเกี่ยวกับด้านสังคมต่าง ๆ ทั้งเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเองและเพื่อสวัสดิการทางสังคม เช่นการตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีของคนในท้องถิ่นเดียวกัน ภาคเดียวกัน ตัวอย่าง

- สมาคมชาวเหนือ
- สมาคมชาวอีสาน
- สมาคมชาวใต้
- สมาคมยุวชน
- สมาคมศิษย์เก่า
- สมาคมสตรีไทย
- สมาคมสตรีแห่งชาติ
- สโมสรวัฒนธรรมหญิง

3.3.3 *กลุ่มโลกทัศน์*

หมายถึงกลุ่มผลประโยชน์ที่ตั้งขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมมิใช่ของกลุ่มเอง การดำเนินงานของกลุ่มนี้จะกระทำการเรียกร้องต่อมหาชนให้เห็นคล้อยตาม การเรียกร้องของกลุ่มเพื่อบีบบังคับกับฝ่ายปกครองให้ปฏิบัติตาม

กลุ่มโลกทัศน์เป็นกลุ่มที่เน้นในเรื่องอุดมการณ์เพื่อสังคมส่วนรวมและเป็นกลุ่มอาสาสมัครหรือกลุ่มอุดมการณ์ทางศาสนา กลุ่มทางการเมือง และกลุ่มสื่อสารมวลชน

ก) *กลุ่มอุดมการณ์* เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ก่อตั้งขึ้นโดยกลุ่มคนที่ต่างอาชีพ ต่างวัย ต่างความรู้ แต่มีเป้าหมายอุดมการณ์เหมือนกัน ร่วมกันก่อตั้งกลุ่มเพื่อทำงานให้แก่ชุมชน เช่น

กลุ่มอาสาสมัคร

- สมาคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย
- สโมสรไลออนส์นานาชาติ
- สโมสรโรตารี
- ยูวสมาคม (เจ.ซี.)
- สมาคมการกุศลสงเคราะห์
- มูลนิธิการกุศล

กลุ่มสมาคมทางการเมือง

- กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน
- กลุ่มนวมพล
- กลุ่มไทยอาสาป้องกันชาติ
- กลุ่มสตรีอาสาวิชาดินแดน
- ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

กลุ่มศาสนา

- พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย
- ยูวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย
- ยูมุสลิมแห่งประเทศไทย
- สมาคมคริสต์ศาสนสัมพันธ์
- สมาคมชาวซิกข์

กลุ่มปกป้องคุ้มครอง

- กลุ่มอนุรักษ์เกาะรัตนโกสินทร์
- ชมรมอนุรักษ์ป่าไม้
- สมาคมคุ้มครองผู้บริโภคแห่งประเทศไทย

กลุ่มสื่อมวลชน

ถือได้ว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่สำคัญ และมีบทบาทกว้างขวางมากที่สุดในขณะนี้ เพราะเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนไทยส่วนใหญ่ สื่อสารมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์รายวัน และรายสัปดาห์ วิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งใช้ได้ผลมากในการโฆษณาชวนเชื่อ โน้มน้าวจิตใจผู้อ่าน ผู้ฟังเนื่องจากความรวดเร็วในการเสนอข่าว แต่อย่างไรก็ตาม ยังปรากฏว่าหนังสือพิมพ์บางส่วน วิทยุโทรทัศน์บางแห่งได้แสดงออกซึ่งลักษณะที่แท้จริงของการเป็นตัวแทนกลุ่มผลประโยชน์ หรือลัทธิทางการเมืองที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน และเป็นลักษณะที่เป็นธุรกิจมากกว่าการรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม นับได้ว่า เป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลในทางการเมืองของไทยในปัจจุบัน

แต่อย่างไรก็ตาม ในวงการหนังสือพิมพ์ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มผลักดันที่สำคัญก็ยังมีการรวมกลุ่มกันก่อตั้งเป็นสมาคมอีกหลายสมาคมในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค เช่น

- สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
- สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
- สมาคมผู้สื่อข่าวแห่งประเทศไทย
- สมาคมหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาค
- สมาคมนักหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาค
- สมาคมผู้สื่อข่าวในด้านต่าง ๆ มากมาย เช่น
- สมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิง กีฬา เศรษฐกิจ ช่างภาพ เป็นต้น

4. การก่อตั้งกลุ่มผลประโยชน์

เนื่องจากกลุ่มผลประโยชน์องค์กรทางสังคมที่มีความสำคัญในปัจจุบัน รัฐบาลชุดต่าง ๆ ที่ผ่านมาก็ได้มีการส่งเสริมให้ก่อตั้งสมาคมองค์กรกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ โดยเฉพาะในภาคเอกชน เท่ากับเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยให้ประชาชนฝึกฝนบทเรียนประชาธิปไตยด้วยตนเอง เท่ากับเป็นการลดภาระให้รัฐบาลอีกทางหนึ่งด้วย

4.1 สมาคมและมูลนิธิ

ในการขอจัดตั้งสมาคมและมูลนิธิของไทยนี้จะต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติปี พ.ศ.2485 แก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ.2486 และตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ทั้งนี้ ผู้ที่ต้องการจัดตั้งสมาคมจะต้องทำเรื่องราวเสนอขอจัดตั้งต่อ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ⁶

สำหรับสมาคมที่ตั้งอยู่ในส่วนกลางจะต้องไปขอจดทะเบียนต่อกรมตำรวจ

ส่วนสมาคมในต่างจังหวัด ก็ขอจดทะเบียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

จำนวนสมาคมในปัจจุบันที่ทำการจดทะเบียนแล้วมีจำนวนประมาณ 4,000 แห่ง

4.2 กลุ่มผลประโยชน์แรงงานและกลุ่มผลประโยชน์นายจ้าง

ในการก่อตั้งสมาคมกลุ่มผลประโยชน์ด้านแรงงานนั้นได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518 คือ

⁶เป็นส่วนราชการที่สังกัดอยู่ใน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

มาตรา 7 "ให้จัดตั้งสำนักงานทะเบียนกลางขึ้นในกรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการจดทะเบียน สมาคมนายจ้าง สหภาพแรงงาน สหพันธ์นายจ้าง และสหพันธ์แรงงานที่วาระอาณาจักรและทำหน้าที่เป็นสำนักงานทะเบียนประจำกรุงเทพมหานครอีกด้วย"

4.2.1 **สมาคมนายจ้าง**⁷ สมาคมนายจ้างจะมีขึ้นได้ก็โดยอาศัยอำนาจตามบทแห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518 "โดยจะที่สมาคมฯ จะต้องมียุติประสงค์เพื่อการแสวงหาและคุ้มครองผลประโยชน์เกี่ยวกับสหภาพการจ้าง และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างและระหว่างนายจ้างด้วยกัน-สมาคมนายจ้างจะต้องมีข้อบังคับและจดทะเบียนมีสภาพเป็น นิติบุคคล สมาคมนายจ้างจะต้องมีข้อบังคับต่อไปนี้

1. ชื่อ ต้องมีคำว่า "สมาคมนายจ้าง" กำกับไว้กับชื่อนั้นด้วย
2. ยุติประสงค์
3. ที่ตั้งสำนักงาน
4. วิธีรับสมาชิกและการขาดสมาชิกภาพ
5. อัตราเงินค่าสมัครและค่าบำรุง และวิธีการชำระเงินนั้น
6. ข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของสมาชิก
7. ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดการ การใช้จ่าย การเก็บรักษาเงินและทรัพย์สินอื่น ตลอดจนการทำบัญชี และการตรวจบัญชี
8. ข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีการพิจารณาในการปิดงาน และวิธีการอนุมัติข้อตกลงเกี่ยวกับสหภาพการจ้าง
9. ข้อกำหนดเกี่ยวกับการประชุมใหญ่
10. ข้อกำหนดเกี่ยวกับจำนวนกรรมการ การเลือกตั้งกรรมการ วาระของการเป็นกรรมการ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ และการประชุมของคณะกรรมการ

4.2.2 **สหภาพแรงงาน**⁸ สหภาพแรงงานอาจมีขึ้นได้ ก็โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ โดยการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนเมื่อจดทะเบียนแล้ว สหภาพแรงงานเป็น นิติบุคคลผู้ที่มีสิทธิจัดตั้งสหภาพแรงงาน ต้องเป็นลูกจ้างคนเดียวกันหรือเป็นลูกจ้างซึ่งทำงานในกิจการประเภทเดียวกันโดยไม่คำนึงว่าจะมีนายจ้างกี่คน บรรณุนิติภาวะแล้วมี

⁷ดูพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518 หมวด 6 มาตรา 64, 65, 66, 67 และ 68

⁸จากพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518 หมวด 7 มาตรา 66, 67, 68, 69, 90

สภานิติไทย คณะผู้ก่อตั้งต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน สหภาพแรงงานจะต้องมีข้อบังคับต่อไปนี

1. ชื่อต้องมีคำว่า "สหภาพแรงงาน" กำกับไว้กับชื่อนั้นด้วย
2. วัตถุประสงค์
3. ที่ตั้งสำนักงาน
4. วิธีรับสมาชิกและการขาดจากสมาชิกภาพ
5. อัตราเงินค่าสมัครและค่าบำรุง และวิธีการชำระเงินนั้น
6. ข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของสมาชิก
7. ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดการ การใช้จ่าย การเก็บรักษาเงินและทรัพย์สินอื่น ตลอดจนการทำบัญชีและการตรวจบัญชี
8. ข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีการพิจารณาในการนัดหยุดงานและวิธี
9. ข้อกำหนดเกี่ยวกับการประชุมใหญ่
10. ข้อกำหนดเกี่ยวกับจำนวนกรรมการ การเลือกตั้งกรรมการ วาระของการเป็นกรรมการ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ และการประชุมของคณะกรรมการ

4.2.3 สหพันธ์นายจ้างและสหพันธ์แรงงาน

ก) สหพันธ์นายจ้าง สมาคมนายจ้างตั้งแต่สองสมาคมขึ้นไปที่มีสมาชิกประกอบกิจการประเภทเดียวกันอาจรวมกันจดทะเบียนตั้งเป็นสหพันธ์นายจ้าง เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างสมาคมนายจ้าง และคุ้มครองผลประโยชน์ของสมาคมนายจ้างและนายจ้างได้รับการจัดตั้งหรือการเข้าเป็นสมาชิกของสหพันธ์นายจ้างจะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสมาคม

สหพันธ์นายจ้างเป็นนิติบุคคล โดยมีคณะกรรมการสหพันธ์นายจ้างทำหน้าที่บริหาร นอกจากนี้ สมาคมนายจ้างอาจตั้งสภาองค์การนายจ้างเพื่อส่งเสริมการศึกษาและการแรงงานสัมพันธ์

ข) สหพันธ์แรงงาน สหภาพแรงงานตั้งแต่สองสหภาพขึ้นไป ซึ่งมีสมาชิกเป็นลูกจ้างของนายจ้างคนเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นลูกจ้างซึ่งทำงานในกิจการประเภทเดียวกันหรือไม่ หรือ มีสมาชิกเป็นลูกจ้างซึ่งทำงานในกิจการประเภทเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นลูกจ้างนายจ้างคนเดียวกันหรือไม่ อาจรวมกันจัดตั้งจดทะเบียนเป็นสหพันธ์แรงงาน เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างสหภาพแรงงาน และคุ้มครองผลประโยชน์ของสหภาพแรงงานและลูกจ้าง

การจัดตั้งหรือการเข้าเป็นสมาชิกของสหพันธ์นายจ้าง จะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของทั้งหมด ของแต่ละสมาคมนายจ้าง หรือแต่ละสหภาพแรงงาน

สหพันธ์แรงงานที่จดทะเบียนแล้วเป็นนิติบุคคล

คณะกรรมการสหพันธ์แรงงานได้รับการเลือกตั้งจากผู้แทนของสหภาพแรงงาน ซึ่งเป็นสมาชิกของสหพันธ์แรงงานนั้น

5. บทสรุป

ลักษณะของกลุ่มผลประโยชน์ของไทยนั้นเป็นลักษณะกลุ่มผลประโยชน์อาชีพและกลุ่มผลประโยชน์ทางอุดมการณ์ การจัดตั้งในระยะแรกคือก่อนปี พ.ศ.2475 เป็นลักษณะที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมิได้เป็นผู้จัดตั้งองค์การกลุ่มผลประโยชน์เอง แต่เกิดจากการกำหนดโดยรัฐจะเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในขณะนั้น ทำให้โครงสร้างของกลุ่มผลประโยชน์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มของผู้ใช้แรงงานไม่มั่นคง

ในช่วงหลังปี พ.ศ.2518 การเกิดขึ้นของกลุ่มผลประโยชน์ส่วนใหญ่ ทั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มอุดมการณ์ และกลุ่มสังคม เป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่ก็ป็นลักษณะที่เกิดขึ้นจากเบื้องล่างคือจากความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง

คำถามท้ายบทที่ 17 ลักษณะของกลุ่มผลประโยชน์

อัตรีย์

ข้อ 1. กลุ่มผลประโยชน์ของไทยในระยะเริ่มแรก ก่อนการเปลี่ยนแปลง พ.ศ.2475 นั้นเป็นลักษณะกลุ่มผลประโยชน์ประเภทใด จงอธิบาย

ข้อ 2. จงอธิบายถึงบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ของไทยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง ในนโยบายของรัฐและบทบาทที่อยู่เหนือพรรคการเมืองไทย อธิบาย

ปรณีย์ เลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียวจากตัวเลือก 5 ตัว

ข้อ 1. การจำแนกประเภทตามจุดประสงค์หรือสาเหตุของกลุ่มผลประโยชน์ไทย แบ่งออกเป็นประเภทต่อไปนี้ คือ กลุ่ม

1. ภาครัฐ

2. อาสาสมัคร

3. อาชีพ

4. ข้อ 1, 2

5. ถูกทุกข้อ

ข้อ 2 องค์การผลประโยชน์ของผู้ใช้แรงงานกลุ่มแรกของไทย คือ

1. สหภาพกรรมกรจีนโพ้นทะเล

2. กลุ่มคนงานรอราง

3. สหภาพกรรมกรกลาง

4. สมาคมคนงานเสรีแห่งประเทศไทย

5. สหภาพแรงงานรถไฟไทย

คำเฉลยปรณีย์

ข้อ 1 คือ (5)

ข้อ 2 คือ (2)